

Att renovera gamla pipor är något jag ägnat mig åt under lång tid. Det är huvudsakligen pipor jag köpt från dödsbon eller på auktioner, och att se en gammal, väl använd pipa få nytt liv och bli nästan som ny, känns väldigt tillfredsställande. Dessutom tycker jag ofta att en använd pipa som renoverats omsorgsfullt blir snyggare än en ny. Genom flitig användning har träet mörknat och ådringen upplevs som mer levande. Åtminstone tycker jag det.

Det finns inget jag så ofta får frågor om som just detta. Hur återställer man lustern på en gammal pipa och hur får man ett kraftigt oxiderat skaft att bli svart och blankt igen? Det är av den anledningen jag skriver den här artikeln, som förhoppningsvis kan vara till någon hjälp.

Som exempel valde jag att renovera en gammal pipa från 60-talet, som var synnerligen flitigt använd. Vinjettbilden visar hur pipa såg ut när jag började.

Hur man gör rent en pipa invändigt och skrapar ur piphuvudet känner alla väl till, så angående den delen skall jag bara nämna ett par saker. Som framgår av bilden ovan gick inte skaftet på pipan att skjuta in helt i halsen. Detta beror på avlagringar i taphålet och det kan kräva en del tålmod för att få det riktigt rent. Man får börja med rent me-

kaniska metoder (en liten skruvmejsel brukar fungera bra) och sedan använda rikligt med piprensare doppade i sprit. Vill man inte offra dyrbara droppar från systembolaget kan man använda karburatorsprit. Jag har också som vana att alltid borra igenom rökkanalen med ett 4-millimeters borr. Det har ofta avsatt sig en hård beläggning där, som kan vara svår att lösa upp enbart med piprensare doppade i sprit.

Innan vi går vidare skall jag nämna de saker du bör anskaffa:

En bänkslipmaskin där du ersätter de ordinarie sliptrissorna med tygrondeller. För oss amatörer duger de maskiner bra som finns i de flesta byggvaruhus och som bara kostar ett fåtal hundralappar. Du ser tre ma-

Den övre maskinen är idealisk, trissorna kommer ut en bra bit så att det är lättare att komma åt. Även den nere till höger är ganska bra, eftersom kroppen på maskinen är så slank. Den nere till vänster är sämre, eftersom den bulliga kroppen gör att det är svårt att komma åt. Ingen av dessa maskiner kostar mer än några hundralappar

skiner här ovan. De bör sedan kompletteras med tre tygtrissor, en för vardera av nedanstående medel.

Tre olika polermedel behövs alltså: ett kraftigare som är brunt eller mörkrött till färgen, ett vitt fint polermedel, samt carnaubavax (bild på nästa sida). Om du söker på nätet kan jag nämna att carnaubavax stavas på en mängd olika sätt såsom karnubavax, carnubaxax m. fl. Detta vax är för övrigt mycket använt inom godisindustrin, bland annat är det detta som ger vingummi dess glansiga färg.

Ett extra långt 4-millimeters borrar är också bra att ha, liksom en fintandad fil med

rundade kanter.

När jag för mycket länge sedan började att renovera pipor kunde jag köpa både tygtrissor och polermedel (dock ej carnaubavax) i en järnaffär här i närheten. Men idag tycks allt detta vara försvunnet ur deras sortiment, så man blir hänvisad till nätet. Där kan man hitta ett flertal säljare, dock inga i Sverige. För den som inte vill leta själv kan jag rekommendera Hermanns i Danmark. Du hittar deras hemsida genom att gå in i Länkar på vår egen hemsida. Jag har handlat från dem ett flertal gånger och funnit dem både snabba och tillmötesgående.

*Dessa tre polermedel
behöver du.*

Målet med den här renoveringen var ju att jag skulle återställa pipan så nära nyskick som möjligt. Därför börjar jag med att ta bort beläggningen på ovansidan av piphuvudet. Detta är något jag aldrig gör med mina egna pipor. Jag tycker den beläggningen är en naturlig del på en använd pipa och skänker den patina. Men just nu var ju målet ett annat.

Jag börjar med att värma ovansidan av piphuvudet över en varmluftspistol, så att beläggningen blir mjuk. Sedan gnider jag den kraftigt mot en tygbit som fuktats med sprit. Den här proceduren behöver oftast upprepas ett antal gånger. Lite svart blir det oftast kvar, men det kan man ta med maskinen senare.

Har skaftet bitmärken vill man ju om möjligt ta bort dem, men det beror på hur djupa de är. Man får akta sig så att bettet inte blir för tunt. Skulle det vara djupa märken kan man försöka med att värma upp skaftet. Ebonit har den egenskapen, att den eftersträvar att återta sin ursprungliga form, men om bitmärken har funnits där under lång tid, fungerar det troligen inte. Då får man helt enkelt leva med dem.

I det här fallet var bitmärkena inte djupare än att de kunde filas bort. Filen man använder bör ha rundade kanter. Därefter får man övergå till att slipa bort märkena efter filen med sandpapper. Jag brukar börja med grovlek 240 och sluta med 800. De ytterst små repor som sedan återstår tar man lätt bort med maskinen.

Nu är det dags att använda maskinerna.

Det grövre polermedlet får man vara försiktig med då det gäller piphuvudet. Är huvudet mörkt infärgat eller rödaktigt tar det lätt bort färgen, och då kan man behöva färga om pipan. I det här fallet hade pipan mörknat en del genom flitig användning men hade från början varit ganska ljus, så här vågade jag använda det. Dels behövde en del svarta fläckar tas bort på ovasidan av huvudet, dels hade den en del små repor och dessa tar man lätt bort med det här medlet. Men, som sagt, är pipan mörkt infärgad kommer den att ljusna betänkligt.

Så är det dags för skaftet. Huvuddelen av arbetet med skaftet görs med det bruna polermedlet och man kan behöva hålla på en bra stund, om skaftet är kraftigt belagt. När man polerar skaftet får man dock göra ett avvägande. Alla pipmakare polerar skافتen medan de sitter kvar i piphuvudet, detta för att inte få någon liten kant i övergången mellan skaft och hals. Man får dock tänka på, att om pipan är mörkt infärgad kommer den att bli ljusare längst ut på halsen. Vill man undvika detta po-

lerar man skaftet separat, men tänk då på att hålla skaftet så att du inte polerar mot kanten.

Ett allmänt råd: Håll i ordentligt när du polerar. Det är lätt att piphuvud och skaft far iväg med en väldig fart. Jag skulle vilja påstå att alla som ägnat sig åt det här, råkat ut för det mer än en gång och det känns all-

tid lika försmädligt.

Efter poleringen med det bruna medlet är skaftet svart men inte särskilt blankt. Sedan polerar man både huvud och skaft med det vita medlet för att få upp glansen. Sedan händer undret vid den slutliga poleringen med carnaubavax - pipan blir skinande blank.

Så här blev slutresultatet efter cirka en timmes jobb